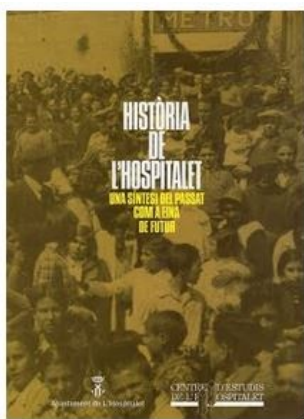

Història de l'Hospitalet: una síntesi del passat com a eina de futur / dir. Joan Camós i Carles Santacana. L'Hospitalet de Llobregat: CEL'H ; Ajuntament, 1997. 247 p. ISBN 84-7826-821-9.

Sumari.

Introducció. Pensant en el futur / Grup d'Història del Centre d'Estudis de l'Hospitalet.

El medi físic / Antoni Domínguez.

Prehistòria i història antiga / Josep Maria Solias.

L'edat mitjana / Montserrat Cabré, Agustín Castellanos, Francesc Descarrega.

L'edat moderna / Isabel Alarcón, Marta de Planell, Conxi López, Carmen Rodríguez.

El segle XIX / Manuel Domínguez, Marcel Poblet.

El segle XX / Joan Camós, Josep Ribas, Carles Santacana.

Epíleg (1983-1990).

Bibliografia | Fonts arxivístiques | Índex d'il·lustracions, taules, mapes i gràfics.

Epíleg 1983-1990

La crisi iniciada el 1973 havia delmat les indústries del sector tèxtil, tradicionals a la ciutat, i havia colpejat fortament el metall, la construcció i el sector químic. Això implicà la pèrdua de nombrosos llocs de treball i l'augment de la xifra d'aturats, que l'any 1983 s'estimava en més de 28.000, dels quals únicament poc més d'un 25 per cent tenia accés al subsidi d'atur, i la resta, un bon contingent, s'havien de refugiar en l'economia submergida o en la marginació.

Per la mobilitat laboral existent, l'atur, no tan sols afectava els treballadors que havien estat ocupats en empreses hospitalenques, sinó que el problema s'estenia als ocupats en àmbits extraterritorials. Un cas significatiu fou el de la crisi de SEAT, que amb successives reduccions de plantilla, el 1983 havia disminuït en 7.000 treballadors, una bona part dels quals eren residents de l'Hospitalet. L'any 1983, la taxa d'atur a l'Hospitalet era del 25 per cent (20,7 entre els homes i 39,3 entre les dones), mentre que al Baix Llobregat era del 28 per cent i al Barcelonès del 16 per cent.

El mateix any 1983, les empreses donades de baixa al Registre Industrial eren 84, i el nombre d'actes de liquidació llurades per la Seguretat Social superava les 125, amb un deute superior als 356 milions de pessetes.

En sentit inversament proporcional a la crisi, hi hagué una minva de la capacitat de resposta dels sindicats, que veieren disminuïdes les seves xifres d'afiliació.

Aquest fet tingué les repercussions en la participació en les eleccions sindicals, que en relació amb les del 1978 disminuï el 1982, i tingué una lleugera, però significativa, revifalla, el 1986.

En aquestes darreres, CCOO es tornava a situar com a sindicat majoritari a l'Hospitalet, amb l'obtenció de 373 delegats, enfront dels 311 d'UGT, els 19 d'USO, els 10 de CNT i 84 no afiliats.

Especialment significatiu en aquest període fou la vaga general del 20 de juny de 1985, contra la reforma de la Llei de Pensions, convocada gairebé en solitari per CCOO amb el suport de les organitzacions polítiques d'esquerra (llevat del PSC-PSOE) i que tingué un ampli ressò en la vida laboral de l'Hospitalet.

L'altre fet destacable fou la convocatòria de la vaga general del 14 de desembre de 1988, aquest cop feta unitàriament per totes les formacions sin-

dicals, que significà la paralització gairebé total de la ciutat. La participació massiva pot interpretar-se com una certa recuperació del protagonisme sindical, que, a nivells més generals, conduí a la negociació de la Plataforma Sindical Prioritària amb el govern i la patronal.

L'octubre de 1984, un Ple Extraordinari de l'Ajuntament de l'Hospitalet declarava la ciutat Zona d'Urgent Reindustrialització. Amb el rerefons de les perspectives encara incertes de la plena integració al sistema econòmic de la Comunitat Europea, s'iniciava un lleuger i progressiu creixement de l'economia. A la ciutat això es traduí en la reconversió de les nombroses naus industrials desocupades, així com en la creació de nova infraestructura, en especial el recent estrenat polígon industrial Gran Via Sud i Pedrosa, i amb la influència, encara que a dins del terme municipal de Cornellà, del polígon Famades.

Aquest creixement, però, no comportà un canvi especialment qualitatiu de signe favorable. S'havia passat d'uns edificis en plena ocupació en indústries de transformació i producció, a un gran contingent d'edificis destinats a emmagatzematge. Aquest fenomen, afavorit per les bones vies de comunicació amb què compta actualment la nostra ciutat, d'ençà de l'enllaç de la carretera del Mig amb el Cinturó del Litoral, no ha generat gaires llocs de treball, ni ha beneficiat els sectors comercials i financers de la ciutat.

Els vuitanta han estat els anys de creixement econòmic després de les crisis de la dècada anterior. Les estadístiques diuen que l'atur és alt, tot i que els nivells han baixat notablement, del 26,6% de 1986 al 17,30% de 1989. En realitat, l'economia submergida i totes les versions possibles de treball negre eixuguen una bona part d'aquest terrible problema. Darrerament les lleis han legalitzat certes formes de subcontractació, ajornant l'explosió d'aquesta situació d'atur estructural fins a la propera recessió.

Els anys noranta han resituat el problema de l'atur, ja que els nivells s'han situat al voltant del 10%.

A nivell sindical, les eleccions de 1990 van donar el següent resultat: CCOO, 433 delegats, i UGT, 371, mentre que en les de 1994-95 es van capgirar els resultats, amb UGT com a primer sindicat, amb 399 delegats, enfront dels 388 de CCOO.

Els hàbits demogràfics dels hospitalencs han sofert una transformació evident els darrers deu anys. El descens de la taxa de natalitat i de fecunditat, i l'augment de l'esperança de vida han fet tendir a l'envelliment progressiu de la població, i, conseqüentment, a l'augment del dèficit d'infraestructura i equipaments socials per la gent més gran.

D'altra banda, el flux migratori de signe negatiu, des de 1981, ha provocat una pèrdua de població. Els 295.000 habitants d'aquell any han passat a 276.000 el 1990, i 266.000 el 1994. Tanmateix, una densitat mitjana de 40.000 habitants/km², amb puntes, com són els 72.000 a la Florida.

Aquesta forta densitat no té conseqüències només sobre les persones, sinó que progressivament està plantejant un altre problema greu. L'omnipresència dels cotxes, que a causa de l'augment del parc automobilístic ho envaeixen tot.

Una altra qüestió estructural és el manifest envelliment del parc d'habitatges, que s'ha posat en evidència amb els efectes de la utilització de ciment aluminós en algunes construccions.

És un fet constatable que en els darrers deu anys ha augmentat qualitativament el nivell d'instrucció dels hospitalencs. A aquest fet, hi han contribuït l'estabilitat de la població originària de la immigració, la plena escolarització i la creació d'una àmplia oferta de centres d'ensenyament mitjà, tant en Instituts de Batxillerat com en Centres de Formació Professional.

Malgrat tot, encara subsisteix un considerable nombre de persones analfabetes. Unes dades estadístiques del 1988 assenyalen que n'hi ha 2.795, de les quals 1.604 són dones i 1.191 són homes, ambdós grups compresos entre les edats de 25 a 65 anys. Com a contrast, les mateixes dades assenyalen els titulats superiors en 2.061, dels quals 782 són dones i 1.279 són homes, encara que són xifres que es modificaran ràpidament, ja que hi ha uns 7 000 estudiants universitaris.

Pel que fa a la situació lingüística del català, els avenços han estat notables, però del tot insuficients pel que respecta a la seva normalització. L'any 1986 els nivells de comprensió se situaven en el 82,3%, enfront d'un 62,9% del 1981, encara que l'ús habitual es reduïa al 42,1%. La televisió catalana i l'ensenyament n'han estat factors clau. Lògicament, el gran salt del període 1981-86 ha experimentat un ritme més lent en el període 1986-91. En aquest últim any, el grau de comprensió oral era ja del 87,59%, encara que la capacitat de lectura és encara reduïda, només d'un 52,33%.

A mitjan anys 70 hi hagué una voluntariosa embranzida, amb capacitat de superar la precarie-

tat del caràcter resistencial del català, a la qual contribuïren les associacions populars i les organitzacions polítiques, i que tingué el seu exponent en la participació de l'Hospitalet al Congrés de Cultura Catalana, el 1977. També fou meritòria la tasca dels professors de català, amb l'organització de cursos, sovint ratllant la clandestinitat.

Amb la promulgació de la Llei de Normalització Lingüística pel Parlament de Catalunya, el 1986 s'obrien noves vies per a avançar en aquesta fita. Però també es perdé el protagonisme popular de les associacions que actuaven com a elements dinamitzadors de les iniciatives culturals amb capacitat integradora, a la iniciativa institucional.

Malgrat el caràcter institucional i la dotació d'instruments importants, com la creació del Centre de Normalització Lingüística, hi ha una certa apatia i probablement la necessitat d'atendre qüestions vitals prioritàries, i no s'han fet avenços espectaculars. Així, podem constatar que el 1986 un 50% dels joves hospitalencs entre 15 i 19 anys sabien escriure en català, però no l'utilitzaven com a vehicle normal d'expressió. Iniciatives com el Simposi «Català a l'Hospitalet», celebrat el novembre del 1987, palesen aquests dèficits.

En l'àmbit de l'ensenyament públic —i no cal dir el privat— el català és impartit en qualitat d'assignatura. Malgrat tot, darrerament s'han obert noves experiències amb el sistema d'immersió, propiciades des de les institucions, tant municipals com de la Generalitat.

Cal destacar, però, experiències altament positives en l'ensenyament en català, especialment per part de l'escola Patufet-Sant Jordi, capdavantera en aquest camp i en els moviments de renovació pedagògica, així com, posteriorment, les escoles Sant Josep-El Pi, Canigó i l'Escola Bressol Patufet.

En els darrers anys, s'havien iniciat canvis en els hàbits culturals dels hospitalencs, dels quals no eren aliens els nous espais conquerits, tant per la iniciativa popular, com per les institucions, i que anaven des d'espais al carrer, com el fenomen de la Rambla, espais de lleure, com els Clubs d'Esplai, o espais d'oferta cultural institucional, com l'Escorxador, la Tecla Sala o la Farga.

L'Hospitalet té plantejat encara un problema complex, el de la identitat. I és força complex perquè no té resolta ni la identitat com a ciutat, ja que molts dels seus habitants creuen que viuen a Barcelona, ni la seva relació en el context més immediat, ja sigui la relació amb Barcelona, l'àmbit comarcal o el metropolità.

També a nivell cultural, en el sentit més ampli del concepte, en els darrers anys es produeix, paral·lelament a l'assentament de la població d'ori-

gen immigrant, un augment de les activitats relacionades amb el món cultural d'origen, que en algun cas aïllat, com el dels toros, ha arribat a esdevenir conflictiu.

Ahora, algunes d'aquestes manifestacions tenen un paper diferent del que tenien en els seus àmbits d'origen, com la processó laica de Pubilla Casas.

D'altra banda, el desenvolupament d'activitats procedents de la cultura autòctona es va consolidant pel que fa a les manifestacions folklòriques, però no arrela prou pel que fa a la cultura escrita.

En aquest context, el recolzament institucional al conjunt d'activitats culturals es fa imprescindible, ja que l'associacionisme cultural de la ciutat és molt feble i, majoritàriament, molt jove encara. Tot plegat ens porta a un creuament d'elements d'identitat, en el qual la llengua no juga aquell paper exclusivament definitori d'altres èpoques. Som davant d'una temàtica que ens aportarà dades noves i valuoses els pròxims anys.

Pel que fa a l'activitat política i ciutadana, després de les eleccions municipals del 1983, el PSC-PSOE refermà la seva consolidació com a opció hegemònica en la política municipal, fortament distanciada de la resta de grups de l'oposició.

Aquest fet faria augmentar potencialment la capacitat de resposta davant els dèficits de tot tipus presents a la ciutat, i reclamats i contestats pels sectors de la població més afectats. Aquesta capacitat de resposta de l'equip de govern municipal es traduï en una activitat tendent a millorar la qualitat de vida, concretada en obres d'infraes-

tructura urbana i equipaments i serveis assistencials.

Malgrat els esforços que s'hi han esmerçat, serà molt difícil la superació de la caòtica herència de les etapes anteriors.

Dins del clima de les pròpies dificultats i limitacions, l'organització local del PSC-PSOE es veié sotragada fortament per una crisi interna que esdevingué matèria d'informació pública quan se'n feren ressò els diversos mitjans de comunicació, els darrers mesos del 1987. La crisi afectà l'equip de govern municipal mateix i culminà amb la dimissió d'algun dels regidors implicats, i amb la corresponent reestructuració de l'equip municipal.

Amb referència als grups de l'oposició, el fet potser més remarcable fou l'intent de reagrupament de l'esquerra en l'organització local de la federació Iniciativa per Catalunya, propiciada pel PSUC, liderat per Ramon Luque des de 1985.

Un altre fet a destacar fou la irrupció del CDS, a partir de les eleccions municipals de 1987, amb l'obtenció de dos regidors. Aquests, personatges, fins aleshores desconeguts en l'àmbit polític de la ciutat, hi accediren per l'efecte mimètic que exercí damunt l'electorat hospitalenc el ventall d'opcions polítiques d'àmbit estatal. Al mateix temps, això suposà un nou avenç de la formació dretana AP, alhora que CiU es veié lleugerament reforçada.

L'electorat hospitalenc, durant aquest període, ha continuat mantenint uns comportaments desiguals, segons l'àmbit de la contesta, tal com es reflecteix en el quadre següent, encara que sempre amb victòries del PSC-PSOE:

TAULA 72
ELECCIONS A L'HOSPITALET

	<i>Part.</i>	<i>Abst.</i>	<i>PSC- PSOE</i>	<i>AP PP</i>	<i>CDS</i>	<i>PSUC IC</i>	<i>CiU</i>	<i>ERC</i>	<i>Rest.</i>
Parlament 84	57.34	42.66	51.47	7.50		8.01	25.06	2.51	7.96
Generals 86	68.53	31.47	59.98	8.71	6.10	4.74	13.66	1.19	6.81
Municipals 87	64.39	35.61	57.77	6.76	7.36	10.53	14.18		3.40
Europees 87	63.91	36.09	53.99	8.01	8.50	7.00	10.99	1.43	11.51
Parlament 88	52.33	47.67	46.80	4.81	6.61	11.42	24.97	1.94	5.39
Europees 89	53.40	46.60	50.56	6.34	5.55	8.82	12.32	1.55	16.41
Generals 89	67.50	32.50	49.20	9.10	6.70	11.60	14.40	1.19	9.00
Municipals 91	48.05	51.95	55.10	8.48	2.37	11.87	15.51	1.42	5.25
Parlament 92	47.01	52.99	43.19	6.17	1.60	11.02	28.10	3.81	5.12
Generals 93	75.87	24.13	47.70	16.43	1.17	11.69	17.44	1.94	5.02
Europees 94	50.81	49.19	38.18	19.51	0.82	18.07	16.10	2.24	5.08
Municipals 95	59.42	40.58	47.64	17.09		16.62	13.47	2.59	2.51
Parlament 95	60.23	39.77	35.54	15.70	—	16.00	25.38	5.11	

Font: Dades electorals de l'Hospitalet (1979-1992). Anuari Estadístic de la ciutat de l'Hospitalet 1995. Ajuntament de l'Hospitalet.

TAULA 73
REFERÈNDUM OTAN 1986

Sí	51,17%
No	47,49%
Blanc	2,98%
Nuls	0,37%
Participació	68,74%
Abstenció	31,26%

Fonts: Fins a Municipals 87: Estadístiques Municipals.

Les altres: Elaboració pròpia a partir de la premsa diària.

Durant els anys vuitanta i primers dels noranta, han estat diputats al Parlament de Catalunya Francesc Codina i Meritxell Borràs, per CiU, Pilar Ferran i Celestino Corbacho, pel PSC-PSOE, i Joan Saura, per IC.

D'altra banda, les formacions polítiques sense representació municipal havien continuat en la dinàmica que els reduïa a la categoria testimonial.

Tot i aquesta realitat, no fou gens menyspreable la presència pública de grups de l'esquerra, en especial del MCC i LCR, sobretot en campanyes i accions puntuals; hi destaca l'oposició a l'ingrés de l'estat espanyol a l'OTAN, en el referèndum del 1986.

També cal fer una referència al revifament de l'organització local de l'ERC duta a terme per elements joves, en competència de l'espai independentista amb els també joves radicals de l'organització hospitalenca del MDT, posteriorment transformada en Catalunya Lliure.

Aquests darrers havien tingut una certa presència pública arran d'un seguit de mobilitzacions i actes públics d'iniciativa popular al barri del Centre, en solidaritat amb el conciutadà Ton Ribas, empresonat i condemnat sota l'acusació de col·laboració amb Terra Lliure, el 1987.

El moviment veïnal, tan potent fins a finals dels anys setanta, ha viscut durant la dècada dels vuitanta una crisi important a causa del baix nivell d'afiliació i de les dificultats per a assolir èxits com els de la primera etapa. Tanmateix, continua essent un referent important a la ciutat.

A finals de 1987, una moció presentada pel Grup Municipal d'IC revifava un debat irresolt des del 1932: l'adscripció comarcal de l'Hospitalet, a cavall entre el Barcelonès i el Baix Llobregat. Aquest debat tingué el seu exponent en la celebració d'unes jornades sobre «l'Hospitalet en l'Orga-

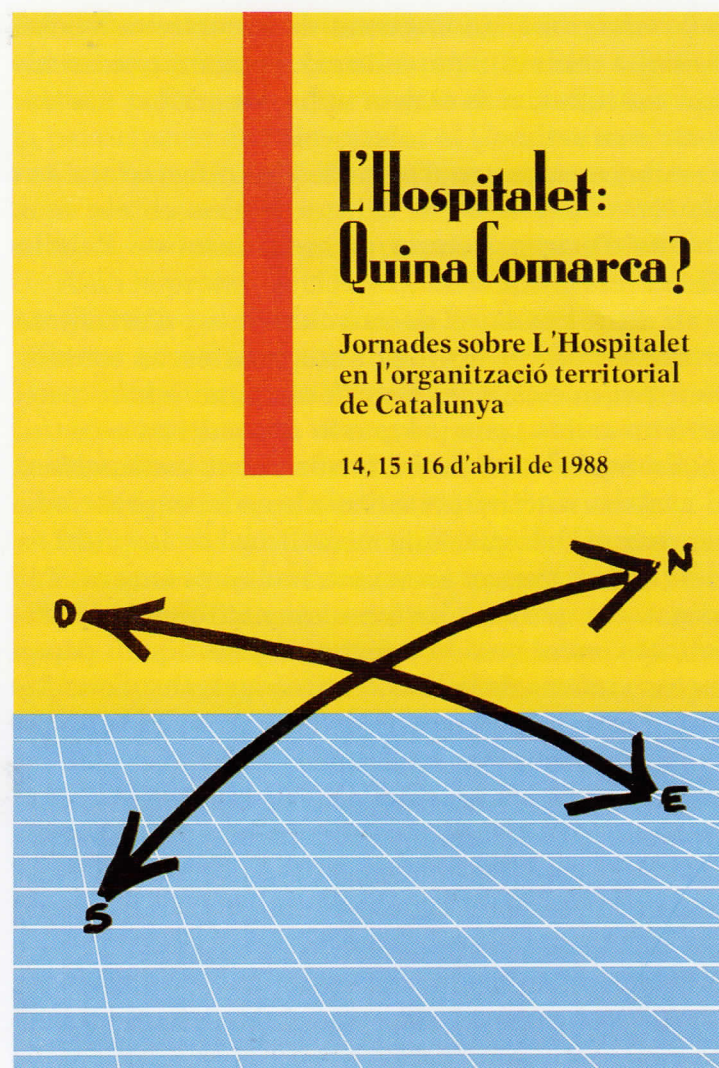

FOTO 215: L'Hospitalet. Quina Comarca? Jornades organitzades pel Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Un dels temes pendents històricament a l'Hospitalet ha estat la seva adscripció comarcal. CEL'H.

nització Territorial de Catalunya», organitzades pel Centre d'Estudis de l'Hospitalet amb el lema de «L'Hospitalet: quina comarca?» l'abril de 1988.

El resultat del debat, malgrat les diverses i valuoses aportacions, no donà una solució definitiva al contenciós.

Aquesta indefinició, juntament amb un bloc important d'altres qüestions no definides ni resoltes, com poden ser l'excessiu aïllament dels barris de la ciutat, el caràcter suburbial i d'autodesconeixement, són reptes de futur, la superació dels quals, no hi ha dubte, obre un seguit d'expectatives que probablement hauran de contribuir a conferir unes senyes d'identitat que refermin el caràcter ciutadà i els elements definitoris de l'Hospitalet.